

Érzelmi Lázár Balázs:
tőkefelhalmozás emlékrestaurátor
Tipp Cult Kft., Bp., 2009.

Lázár Balázs verseinek felütése az alagútból váratlanul robogva kibukkanó vonathoz hasonlítható: „szinte hallani hogy / ropognak a / szomszéd udvarban / összehordott limlomok / a lomha éj romlott / fogai alatt / mintha bennem is így / rágná lassan / a láthatatlan idő / a valamire-még-jó-lesz / ócska pillanatokat” (*szinte*). Ropogásról, limlomokról, éjszakáról szól a vers, majd a külső belsőként folytatódik tovább: „bennem is”, ahol az idő a kannibalizmus bűnébe esik. A költő az egyszerűsége törekvéjében megfogalmazza verseiben az őt körülvevő környezetet, s hozzákapcsolja érzéseit, gondolatait és a vele történeteket. Kifelé figyel, de a lelki, szellemi kontroll a belsőre vonatkozik. Innen származik az a paradoxonnak is tekinthető megállapítás, hogy a világos szerkezet és mondanivaló ellenére verseiben van egy kevéske a két ismeretlenes egyenletek szellemiségéből: „egy világot körbezáró / óvatlan tekintet / egy biztató de sehol sem / végződő mozdulat / melybe mégis belefér / formátlannak gondolt önmagam” (*egy-egy*). A költő sodródik, szinte akarata ellenére történnek meg vele dolgok, de mindenkor tudja, hol jár, mi a következő lépés, hol várható, ha nem is a megoldás, de a befejezés.

A színész Lázár Balázs egy éven keresztül ösztöndíjas volt Amerikában. Ezzel az ösztöndíjjal sokat nyert a színész, érzésem szerint a költő azonban még többet. Életének talán legsűrűbb időszakát eredményezték az Amerikában megtapasztaltak. A tengeren túl idegen találkozott idegennel, idegen vált ismerőssé, barátá: „velük és tizenhét másik ösztöndíjjal / Paraguaytól Tajvanig és Németországig / Svázföldig színésztől biológusig / mennyi különbözően érdekes ember / izgatott de egyelőnyűen zsongó szívek” (*Santa Cruz*). Minden egyes napnak megvolt a maga sajátos lehatárolt története, pajzán esete, sztorija, mókás játékosága, már-már fülledt tragikomikuma. A kötet verseiben a költő remek érzékkel jellemzi alkalmi ismerőseit, jeleníti meg az amerikai életmód sajátosságait, szokássá rögzült formáit. A köznapok élményei termékenyítően hatottak a jó fantáziával, nyelvi lelemény-nyel, nyelvi kreativitással megáldott alkotóra. Amikor csak tehette, elhagyta a valóságból kihabzó látszatot, de a valóságban rejtőző lényeket érintetlenül hagyta. Ez szükség-szerűen következett tehetségéből. A köznapot, a megszokásba simulót a nyelvi sűrítés segítségével irodalmi magasságokba emelte. És ami még ennél is fontosabb: képzelete mindig is kiapadhatatlan volt: „megértem végre a lényeket / hogy sorsom sohase létezett / s nincs valódi mint a képzelet” (*ha holnap újra ott ébrednek*).

Kötetében semmi nyomát nem leltem nagyotmondásnak. A szép mondat mellé nem egy még szebbet illeszt. Az ő kályhája, ahonnan mindenkor elindul, a természeteség az életben is, és akkor is, amikor egyedül van. A lát-szatra jelentéktelen esetekben is ráérez a költői lehetőségre. Mer esendő ember lenni: „tudhattam volna hogy túlöltözöm / de ez már mindig így van velem / mielőtt átadnák a diplomát / szorongásom is levetem” (*diplomaosztó*).

Szükségét érzi a mesterkéeltség ellen való spontán védekezésnek. Költészetében kiegészíti egymást a parányi és a kozmikus méretű. A külső teret a költő átengedi az anyagnak, a belső tér mindenható ura pedig a lélek s a hit: „csak az emelkedő verstani láz / mely fellobbant testet és lelket / s tisztítótüztől esetleg / meggyógyulhat e beteg világ” (*retro*). A költő szeret a háttérben maradni, az élet megy a maga útján, nincs kizárva sem a legjobb, sem a legrosszabb; csak a túlélés kötelező: „talán azért mentette meg életem / azon az éjjeli Blue Lake-i sétán / az éppen arra autózó / Humbolt University egyik / középkorú rendező-hallgatója / a kerítés nélküli házak közül / váratlanul kirobbanó / habzó pofájú dán dogtól / hogy a turné alatt majd / én menthessem meg a / parkolóban napozó Aaront / a majdnem ráguruló kisbusztól” (*kapcsolat*). Ez a vers is mutatja, hogy olykor fölösleges a messziről történő nekifutás, helyből dobantva is születhet vers.

A költő dolga a rögzítés, a tudósítás, a felvillantás, a gyógyító szándék: „kerülj kritikus / távolságra önmagadtól” (*kritikus távolság*). A költő dolga az érzékenység, a valóságra ráérzés továbbadása: „s még érezni véltem a különböző / érzelmi maszkok arcát is a bőrömmön” (*messzi közeli*). Költészetében számtalan esetben kitaposott mezgye vezet a cél felé. Lépsz néhányat, s máris egy sűrű, bozontos versvilágban vagy. „mígnem a felhőtlen égből / egy váratlan esőcsepp pottyán le / és folyik hidegrázósan végig / a hosszú téltől hamuszürke testen...” (*Egy mondatban mit jelentett?*)

Az *emlékrestaurátor* kötet cím találó. A közelmúlt felidézése Amerikába vezeti el az olvasót. A kötetben a hazához és a szülővároshoz, Szolnokhoz kötődő versek is olvashatók. A költő múltéhoz való viszonya szüntelenül mozgásban van; állandóan tisztul, kihullajtja a lényegtelen, a fajsúlytalant. A kötetből kibontakozik az érzelmi tőke felhalmozásának története és mikéntje is: „itt nőttem fel váratlanul / még most sem értem hogy van az / itt lettem hallgatag gyerekből / örök boldogtalan kamasz” (*afterszolgok*). A valósággal folytatott párbeszédét az elfogulatlan tárgyilagosság jellemzi. Maga helyett is az időt, a tényeket, az emlékeket beszélgeti. Csodálni való dolgokkal olykor naponta találkozunk, de ámitani senkit se akar. A mai világban ez a kevés viszont nagyon is soknak számít.

Szenti Ernő